

Documents d'Anàlisi Geogràfica

49

Una mirada internacional
a la geografia i el gènere

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions

Universitat
de Girona

NORMES PER A LA TRAMESA D'ORIGINALS

1. Els articles tramesos a la revista hauran de ser originals. Caldrà enviar-los electrònicament a: revista.dag@uab.es, sense identificar-ne l'autor o l'autora en el nom de l'arxiu, per assegurar l'anonimat quan s'envii als censors i a les censors. Quan no es disposi d'accés a correu electrònic, es pot fer arribar l'original i dues còpies en paper, així com el text en suport magnètic, per correu postal a: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Espanya.

Els articles s'han de mecanografiar en qualsevol dels processadors de text habituals (per a PC o per a Macintosh) a doble espai, font Times 12, en format de paper DIN A4 i amb una redacció clara i entenedora. Es deixarà prou marge a l'esquerra per poder-hi fer anotacions i amb numeració correlativa a l'angle superior dret. Els articles no podran superar les set mil paraules, inclosos el text, tot el material gràfic, les notes i la bibliografia. Als articles dirigits a la secció «Estats de la qüestió i documentació» no hi haurà més de quatre mil paraules. Les ressenyes no superaran les mil cinc-cents paraules. En un full separat del text de l'article, s'hi farà constar la informació següent: títol de l'article, nom complet i cognom o cognoms de l'autor o l'autora, professió, adreça postal professional i adreça electrònica, telèfon i/o fax. A l'inici de l'article, hi constarà un resum de 150 paraules en català, castellà, anglès i francès, i entre tres i cinc mots clau en les quatre llengües esmentades, que permetin classificar l'article i identificar-lo. La redacció de DAG donarà facilitats per completar el procés de traducció al català quan sigui necessari.

Excepcionalment, la revista acceptarà articles en anglès a criteri del Consell Editor.

2. Per a les **referències bibliogràfiques**, caldrà atènyer-se als aspectes següents:

Les al·lusions a autors en el text aniran normalment acompanyades d'una referència afegida a continuació entre parèntesis (cognom de l'autor, any de publicació i, eventualment, la pàgina); en el cas d'una citació textual, a continuació del text, s'hi afegirà aquesta referència entre parèntesis, que inclourà necessàriament la pàgina.

3. Al final de l'article, s'hi inclourà, per ordre alfabètic, una **bibliografia** amb les referències completes que permetin identificar els treballs. Per tant,

a) quan es tracti d'un llibre:

Autor, cognom amb majúscula, nom sencer; any de publicació entre parèntesis; títol del llibre en cursiva; lloc d'edició; editorial.

b) quan es tracti d'un article:

Autor, cognom amb majúscula, nom sencer; any de publicació entre parèntesis; títol de l'article entre cometes; títol de la revista en cursiva; volum i número; pàgines inicial i final.

c) quan es tracti d'una pàgina web:

referència completa de la pàgina consultada i data de la consulta.

Convé d'evitar les notes o reduir-les al mínim, numerar-les i posar-les sempre a peu de pàgina. Per a les al·lusions i citacions, cal observar els mateixos criteris que a la resta del text.

4. Les **taules** —l'única denominació utilitzada per a tota mena de quadres, relacions estadístiques, etc.— aniran numerades en xifres aràbigues i estaran inserides en el text, on s'haurà de fer una referència explícita a aquestes.

5. Les **il·lustracions** també han d'estar referenciades en el text i han d'atendre les indicacions següents:

a) Les fotografies han de ser enviades en format .jpg amb la mínima compressió. La mida mínima ha de ser de 10 x 15 cm i 300 ppp.

- b) Tots els gràfics han d'incloure el títol, la llegenda i la font.
- c) Tots els mapes han d'incloure el títol, la llegenda, la font, l'orientació i l'escala gràfica.

Totes les il·lustracions han de ser en blanc i negre. La publicació en color només s'admetrà excepcionalment i amb el cost afegit a càrrec de l'autor o de l'autora, prèvia presentació de presupost.

6. La Redacció es reserva el dret de retornar els articles que no compleixin aquestes normes o, si escau, d'adaptar-los-hi.

7. Aquesta revista es regeix per un sistema de censors i censors totalment anònim. En el cas que l'article sigui acceptat, però que els censors i les censors considerin oportú incloure-hi determinades modificacions, la Redacció les trametrà a l'autor o a l'autora perquè les prengui en consideració.

8. L'autor o l'autora adjuntarà una declaració signada on expressarà que l'article no ha estat publicat ni enviat a cap més revista i que es compromet a no fer-ho abans que DAG hagi pres una decisió sobre la publicació.

9. El Consell de Redacció de DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA ha acordat afegir-se a les recomanacions de la UNESCO referents a un ús no sexista del llenguatge, i demana als autors i a les autores que les tinguin en compte.

NORMAS PARA EL ENVÍO DE ORIGINALES

1. Los artículos presentados a la revista deberán ser originales. Se enviarán electrónicamente a: revista.dag@uab.es, sin identificar el autor o autora en el nombre del archivo a fin de asegurar el anonimato en el momento de enviarse el artículo a los censores y censoras. En el caso de no disponer de acceso al correo electrónico, se deberá enviar el original y dos copias en papel, así como el texto en soporte magnético, por correo postal a: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), España.

Los artículos deberán mecanografiarse en cualquiera de los procesadores de texto habituales (para PC o Macintosh) a doble espacio, fuente Times 12, en formato de papel DIN A4 y con una redacción clara e inteligible. Se dejará margen suficiente a la izquierda para hacer anotaciones y con numeración correlativa en el ángulo superior derecho. Los artículos en ningún caso podrán superar las siete mil palabras, incluyendo el texto, todo el material gráfico, las notas y la bibliografía. Los artículos dirigidos a la sección "Estados de la cuestión y documentación" no superarán las cuatro mil palabras. Las revisiones no superarán las mil quinientas palabras. En una hoja separada del texto del artículo, constará la información siguiente: título del artículo, nombre completo y apellido del autor o autora, profesión, dirección postal y dirección electrónica, teléfono y/o fax. Al inicio del artículo constará un resumen de 150 palabras en catalán, castellano, inglés y francés, y entre tres y cinco palabras clave en las cuatro lenguas citadas, que permitan la clasificación e identificación del artículo. La redacción de DAG facilitará la traducción al catalán cuando sea necesario.

Excepcionalmente, la revista aceptará artículos en inglés a criterio del Consejo Editor.

2. En cuanto a las **referencias bibliográficas** habrá que atenderse a lo siguiente:

Las alusiones a autores en el texto irán acompañadas normalmente de una referencia explícita añadida a continuación entre paréntesis (nombre del autor, año de publicación y even-

tualmente la página); en el caso de una cita textual, a continuación del texto se añadirá esta referencia entre paréntesis, en la que constará necesariamente la página.

3. Al final del artículo se incluirá, por orden alfabético, una **bibliografía** con las referencias completas que permitan la identificación de los trabajos. Por tanto:

- a) cuando se trate de un libro:
Autor, apellido en mayúscula, nombre completo; año de publicación entre paréntesis; título del libro en cursiva; lugar de edición; editorial.
- b) cuando se trate de un artículo:
Autor, apellido en mayúscula, nombre completo; año de publicación entre paréntesis; título del artículo entre comillas; título de la revista en cursiva; volumen y número; páginas inicial y final.
- c) cuando se trate de una página web:
Referencia completa de la página consultada y fecha de la consulta.

Conviene evitar las notas a pie de página o reducirlas al mínimo, numerarlas y ponerlas siempre a pie de página. Para las alusiones y citas, se observarán los mismos criterios que en el resto del texto.

4. Los **cuadros** –única denominación que se utilizará para todo tipo de de tablas y relaciones estadísticas- se numerarán en cifras arábigas, estarán inseridos en el texto y deberán ser referenciados explícitamente en el mismo.

5. Las **ilustraciones** también han de ser referenciadas en el texto y se ajustarán a las indicaciones siguientes:

- a) Las fotografías han de ser enviadas en formato .jpg con la mínima compresión. El tamaño mínimo será de 10 x 15 cm. y 300 ppp.
- b) Todos los gráficos han de incluir el título, la leyenda y la fuente.
- c) Todos los mapas han de incluir el título, la leyenda, la fuente, la orientación y la escala gráfica.

Todas las ilustraciones han de ser en blanco y negro. La publicación en color solo se aceptará excepcionalmente y con el coste añadido a cargo del autor o autora, previa presentación de presupuesto.

6. La redacción se reserva el derecho a devolver los artículos que no cumplan estas normas o, en su caso, de adaptarlos a éstas.

7. Esta revista se rige por un sistema de censores y censoras totalmente anónimo. En el caso que el artículo sea aceptado, pero los censores y censoras consideren imprescindible la inclusión de determinadas modificaciones, la Redacción lo remitirá al autor o autora para que las efectúe.

8. El autor o autora adjuntará una declaración firmada haciendo constar que el artículo no ha sido publicado ni se ha enviado a ninguna otra revista y que se compromete a no hacerlo antes que DAG haya tomado una decisión sobre la publicación.

9. El Consejo de Redacción de DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA ha decidido añadirse a las recomendaciones de la UNESCO referentes a un uso no sexista del lenguaje, por lo que pide a los autores y autoras que las tengan en cuenta.

INSTRUCTIONS AUX AUTEURS

1. Les articles remis à la rédaction doivent être des travaux originaux. Ils doivent être envoyés électroniquement à : revista.dag@uab.es, l'auteur ne doit pas être identifiable dans le nom de l'archive, à fin d'assurer l'anonymat au moment de l'envoyer aux lecteurs. Si on n'a pas d'accès à l'e-mail, l'article original et deux copies en papier, et une copie du texte en support magnétique (disquette ou CD) peuvent être envoyés par poste à: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Espagne.

Les articles doivent être dactylographiés en un logiciel de traitement des textes habituel (sur PC ou Macintosh) à double interligne, Times 12, sur format DIN A4 et avec une rédaction claire et intelligible. On laissera à gauche une marge suffisante qui permette faire des annotations et les pages seront numérotées corrélativement sur l'angle supérieur droit. Les articles ne peuvent pas dépasser les 7000 mots, y compris le texte, toute le matériel graphique, les cartes et la bibliographie. Les textes adressés à la section « États de la Question et Documentation » auront une longueur maximum de 4000 mots. Les comptes-rendus des livres ne peuvent pas dépasser les 1500 mots. En page séparée du texte de l'article, les informations suivantes doivent être consignées: titre de l'article, prénom et nom complet de l'auteur, profession et adresse postale professionnelle, et e-mail, téléphone ou fax. Au début de l'article doit figurer un résumé de 150 mots en catalan, espagnol, anglais et français, et entre trois et cinq mots-clés en les quatre langues citées, lesquelles doivent permettre la classification et identification de l'article. La rédaction de DAG facilitera la traduction au catalan si nécessaire.

De manière exceptionnelle la revue acceptera des articles en anglais selon critère des éditeurs.

2. En relation aux **références bibliographiques** il faudra suivre les identifications suivantes :

Les citations d'auteurs dans le texte doivent être accompagnés d'une référence entre parenthèses (nom de l'auteur, prénom complet, date de la publication et, éventuellement, pagination) ; les citations textuelles doivent être suivies d'une référence entre parenthèses comprenant nécessairement la pagination.

3. À la fin de l'article on ajoutera, dans l'ordre alphabétique, une **bibliographie** avec les références complètes permettant d'identifier les travaux cités dans le texte :

a) S'il s'agit d'un livre :

Auteur, nom en majuscules, prénom complet ; date de publication entre parenthèses ; titre de l'ouvrage en italiques ; ville de l'édition ; maison d'édition.

b) S'il s'agit d'un article :

Auteur, nom en majuscules, prénom complet ; titre de l'article entre guillemets ; titre de la revue en italiques ; volume, numéro, pagination.

c) S'il s'agit d'une page web :

Référence complète de la page consultée et date de consultation.

Il est souhaitable d'éviter les notes dans le bas de la page ou les réduire au maximum ; elles seront numérotées et mises toujours dans le bas de la page. Les allusions et citations doivent respecter les mêmes instructions mentionnées pour le texte.

4. Les **tableaux** (avec ce nom on comprend toute sorte de cadres, relations statistiques, etc.), numérotées en chiffres arabes et dans le texte, doivent faire l'objet de références explicites dans le texte.

5. Les **illustrations** doivent faire l'objet aussi de références explicites dans le texte et attendre les indications suivantes :

- a) Les **photographies** doivent être en format .jpg avec compression minimum. Le format minimum doit être de 10 x 15 cm et 300 ppp.
- b) Tous les **graphiques** doivent avoir le titre, la légende et la source.
- c) Toutes les **cartes** doivent avoir le titre, la légende, la source, l'orientation et l'échelle graphique.

Toutes les illustrations doivent être en blanc et noire. La publication en couleur seulement sera permise exceptionnellement et avec les frais à la charge de l'auteur, après présentation du budget.

6. La Rédaction s'adapte le droit de renvoyer les articles ne respectant pas ces normes ou, le cas échéant, de les adapter à celles-ci.

7. Les manuscrits sont soumis anonymement à des lecteurs. Une fois l'article reçu, le Comité de Rédaction transmettra à l'auteur, le cas échéant, les commentaires des lecteurs afin qu'il puisse introduire les changements proposés.

8. L'auteur doit ajouter une déclaration qui justifie que l'article n'a été publié ni envoyé à aucune autre revue et qu'il s'engage à ne le faire pas avant que DAG prenne une décision sur la publication.

9. Le Comité de Rédaction de DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA a décidé de faire siennes les recommandations de l'UNESCO pour un usage non sexiste du langage, et demande aux auteurs de les prendre en considération.

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

1. Manuscripts submitted for publication must be original. They will be sent electronically to: revista.dag@uab.es, without identifying the name of the author(s) in the filename so anonymity is ensured when sending the article for review. If access to e-mail is not possible, three copies of the manuscript plus another copy in diskette or CD should be sent by postal mail to: Documents d'Anàlisi Geogràfica. Departament de Geografia. Edifici B. 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), España. Manuscripts should be typed in any of the standard word processors (PC or Macintosh) double spaced, using Times 12 font, and in DIN A 4 paper. They must have a left margin wide enough (3-4 cm) for annotations. Pages should be numbered correlatively at the upper right margin. Maximum length for manuscripts is 7000 words, including main text, figures, notes and references. Manuscripts addressed to the Section "State of the Art and Documentation" will not exceed 4000 words, and book reviews should be limited to 1500 words.

A separate title page (first page of the manuscript) should include the following: Title of the manuscript, author(s) full name(s), professional status and professional address, together with telephone and fax numbers and electronic mail. On the second page (first page of the text) the title must be repeated and a 150-word abstract (In English and if possible in Spanish, Catalan, and French) added. 3-5 keywords must be supplied as well. The Editorial Board will help with the translation of the abstracts if needed.

Exceptionally and at the discretion of the Editorial Board, the journal will accept manuscripts written in English.

2. Regarding references, authors should take into account the following rules: Mention of other authors in the text should normally be followed by a citation in parenthesis (author's name, year of publication and, if relevant, page(s). if a quotation is included, the ensuing citation must include the page number.

3. At the end of the paper, the author(s) must include a list of references in alphabetical order and expressed in the following manner:

- a) For books:
Author's family name in capital letters, full name; year of publication between brackets; title of the book in italics, place of publication, and publisher.
- b) For papers
Author's family name in capital letters, full name; year of publication between brackets; title of the article between quotation marks; journal title in italics, volume and number; pages.
- c) For websites:
Full reference of the web page accessed and last date of accession.

Footnotes should be avoided. If needed, they must be numbered in Arabic and placed at the end of the corresponding page. If footnotes contain citations they should follow the rules stated above for citations.

4. All data, statistical material, etc, are referred to as **tables**. They should be numbered in Arabic, will be inserted in the text together with an explicit reference to them.

5. Illustrations must also be referenced in the text and will observe the following rules:

- a) Photographs must be sent in .jpg format and with the minimum compression. Minimum size is 10 x 15 cm. and 300 ppp.
- b) All figures must include title, legend and source.
- c) All maps must include title, legend, source, graphic scale and orientation.

All illustrations must be in black and white. Colour illustrations will only be accepted exceptionally and charged to author(s) with a previous consultation.

6. The Editorial Board reserves the right to return the manuscripts not complying with these norms or to adapt manuscripts to the norms if needed.

7. Documents d'Anàlisi Geogràfica is a refereed journal. If the manuscript is accepted for publication but in the opinion of the reviewers modifications are needed, the Editorial Board will return the manuscript for revision.

8. Author(s) will submit a written letter stating that the manuscript has not been published elsewhere and that it will not be sent to another journal until the Editorial Board has reached a decision about publication

9. The Editorial Board of DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA has decided to adhere to the UNESCO recommendations regarding a non sexist and non racist use of the language. Therefore it asks author(s) to take those indications into account.

DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA és una revista acadèmica adreçada als estudiosos i professionals que s'interroguen sobre les interaccions entre natura, societat, política, economia i cultura que es donen sobre l'espai a les diferents escales, i davant les quals la geografia hi aporta anàlisis o respostes. Té per objectiu la publicació de textos inèdits procedents de la recerca feta per investigadors d'arreu del món relacionats amb la ciència geogràfica i amb les disciplines afins i preveu, al mateix temps, la difusió de publicacions i d'esdeveniments científics que hi són vinculats. Editada conjuntament pel Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona i per la Secció de Geografia de la Universitat de Girona, DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA té una periodicitat semestral.

Les opinions expressades en articles, notes, informacions, ressenyes i treballs publicats a DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors.

Aquesta revista es regeix pel sistema de censors.

Bases de dades en què DOCUMENTS D'ANÀLISI GEOGRÀFICA està referenciada

— Dialnet (Unirioja)	— IN-RECS (Índice de impacto de Revistas Españolas de Ciencias Sociales)
— Francis (núms. 3,5-6, 8-10, 14-20, 24-26, anys 1983-1995)	— Latindex
— Geographical Abstracts. Human Geography	— Scopus (Elsevier, acord octubre 2004)
— Geobase (Elsevier, acord juny 2004)	— RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert)
— GeoRef	— RESH (Revistas Españolas de Ciencias Sociales y Humanas)
— Índice Español de Ciencias Sociales y Humanidades (ISOC-CSIC)	

Editors

Mireia Baylina i Ferré (Universitat Autònoma de Barcelona),
Anna Ribas i Palom (Universitat de Girona),
David Saurí i Pujol (Universitat Autònoma de Barcelona)

Consell de redacció

Gemma Cànoves i Valiente (UAB),
Joan Carles Llordés i Coir (UAB),
Juan Antonio Módenes Cabrerizo (UAB),
Xavier Pons i Fernández (UAB),
Maria Prats i Ferret (UAB),
Lluís Ribera i Masgrau (UdG)
Antonio Miguel Solana Solana (UAB)

Consell assessor

Lourdes Beneria (Cornell University), Maryse Clary (Université d'Aix-Marseille), Muriel Casals (Universitat Autònoma de Barcelona), Marcelo Escolar (Universidad de Buenos Aires), Maria Dolors Garcia Ramon (Universitat Autònoma de Barcelona), Josefina Gómez Mendoza (Universidad Autónoma de Madrid), Francesco Indovina (Istituto Universitario di Architettura de Venezia), Enric Lluch (Universitat Autònoma de Barcelona), Joan Mateu (Universitat de València), Ricardo Méndez (CSIC), Janet Momsen (University of California Davis), Joan Nogué i Font (Universitat de Girona), Jorge Olcina (Universitat d'Alacant), Emma Pérez Chacón (Universidad de Las Palmas de Gran Canaria), Lluís Riudor (Universitat Pompeu Fabra), Erik Swynghedouw (University of Oxford), Antoni Francesc Tulla (Universitat Autònoma de Barcelona), Maria Villanueva (Universitat Autònoma de Barcelona), Perla Zusman (Universidad de Buenos Aires).

Redacció

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Geografia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 15 27. Fax 93 581 20 01
revista.dag@uab.es

Subscripció i administració

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 10 22. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

Intercanvi

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 11 93. Fax 93 581 32 19

Coberta

Loni Geest & Tone Høverstad

Composició

Binorama S.C.P.

Edició i impressió

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. 93 581 15 96. Fax 93 581 32 39
sp@uab.es

ISSN 0212-1573

Dipòsit legal: B. 27.071-1982

Imprès a Catalunya

Imprès en paper ecològic

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer, és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei. S'autoritza la reproducció del sumari i dels resums sempre que n'aparegui la procedència.

Documents d'Anàlisi Geogràfica

49

Una mirada internacional
a la geografia i el gènere

Sumari

Documents d'Anàlisi Geogràfica = Doc. Anàl. Geogr.

Núm. 49, p. 1-252, 2007, ISSN 0212-1573

<http://ddd.uab.cat/record/14>

15-18 **Presentació**

El gènere en les geographies del món: connexions i voluntats polítiques. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 15-18.

Articles

21-42 **MONK, Janice** (University of Arizona. Department of Geography and Regional Development)

Generizando la geografía: personas, lugares e ideas. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 21-42.

Este trabajo señala los riesgos que comporta la hegemonía de la tradición anglo-americana y su capacidad para silenciar otras formas de conocimiento. Los diferentes contextos lingüísticos, políticos, culturales y económicos cuentan, y por ello es importante analizar la riqueza de pensamiento a que dan lugar. La exposición comienza con algunas referencias a mi historia personal, porque considero que las historias y los valores individuales desempeñan un papel tan importante como los contextos en la definición del cambio.

Palabras clave: género, geografía, conocimiento, contexto, lugar, historia personal.

Le genre dans la géographie: personnes, lieux et idées

Ce travail montre les risques de l'hégémonie de la tradition anglo-américaine et leur capacité à fin d'étouffer autres formes de connaissance. Les différents contextes linguistiques, politiques, culturels et économiques comptent, et pour cette raison il est important d'analyser la richesse de pensée qu'ils offrent. L'exposition commence avec quelques références à mon histoire personnelle, parce que je considère que les histoires et les valeurs individuelles jouent un rôle si important comme les contextes de la définition du changement.

Mots clé: genre, géographie, connaissance, contexte, lieu, histoire personnelle.

Engendering Geography: peoples, places and ideas

This paper deals with the risks posed by the hegemony of Angloamerican Geography and its capacity to silence other forms of knowledge. Different linguistic,

political, cultural and economic contexts do matter and therefore it is important to assess the richness of thought associated with them. The paper begins with some references to my personal history because I believe that personal histories and individual values play a role as important as that of contexts in the definition of change.

Key words: gender, geography, knowledge, context, place, personal history.

- 43-56 **AWUMBILA, Mariama** (University of Ghana. Department of Geography and Resource Development)
 Gender and geography in Africa: developments, challenges and trajectories for the future. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 43-56.

This paper provides an overview of current developments in the study of women and gender studies in general and in geography in particular in Africa. It begins by locating gender and women's studies in the context of international women's movements and examines the context of gender and women's studies in Africa. It also traces how gender has evolved and transformed in geography over the decades in sub Saharan Africa and outlines challenges and potential trajectories for future direction on gender and geography in Africa.

Key words: gender, geography, Africa, trajectories, challenges.

Gènere i geografia a l'Àfrica: desenvolupaments, reptes i trajectòries de futur

Aquest article ofereix una visió àmplia de la situació actual dels estudis de les dones i de gènere, en general, i en geografia, en particular, a l'Àfrica. S'inicia amb la localització d'aquests estudis en el context dels moviments femenins internacionals i s'examina quin és el seu marc a l'Àfrica. Tanmateix, s'hi explica com el gènere s'ha desenvolupat i s'ha transformat dins la geografia al llarg de les darreres dècades a l'Àfrica sub-sahariana, i s'hi subratllen els reptes i les trajectòries potencials de cara al futur de la geografia i el gènere en aquest continent.

Paraules clau: gènere, geografia, Àfrica, trajectòries, reptes.

Genre et géographie en Afrique: developemments, défis et trajectoires de future

Cet article offre une perspective de la situation des études des femmes et du genre, en général et en géographie en particulier, en Afrique. Il commence avec l'encadrement de ces études dans le contexte des mouvements internationaux des femmes et examine quel est le cadre africain en particulier. Également, l'article commente le développement et la transformation du genre dans la géographie tout au long des dernières décennies en Afrique au sud du Sahara en soulignant les défis et les tendances potentielles face au futur de la géographie et le genre dans ce continent.

Mots clé: genre, géographie, Afrique, trajectoires, défis.

- 57-72 LITTLE, Jo (University of Exeter. Department of Geography) Gender and geography in the United Kingdom, 1980-2006. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 57-72.

This paper discusses the progress of feminist geography in the UK over the past 25 years. The first part of the paper refers to the earlier books and articles to establish key «moments» in the development of feminist geography in the UK; the second part goes on to document more recent developments in feminist geography such as the adoption of the concept of gender identity; the third section attempts to illustrate the main developments in feminist geography in the UK through reference to my own area of research, rural geography. Finally the paper briefly examines, by way of conclusion, the development of feminist geography in the UK in the context of teaching.

Key words: gender, geography, United Kingdom, rural geography, teaching.

Gènere i geografia al Regne Unit, 1980-2006

Aquest article presenta l'evolució de la geografia feminista al Regne Unit en els darrers vint-i-cinc anys. La primera part de l'article es refereix als primers llibres i articles per tal d'establir els «moments» clau en el desenvolupament de la geografia feminista al Regne Unit; la segona part documenta la recerca més recent en geografia feminista, com ara l'adopció del concepte d'identitat de gènere; la tercera secció pretén il·lustrar els principals treballs realitzats en relació amb la meua àrea de recerca, la geografia rural. I, finalment, a manera de conclusió, l'article examina el desenvolupament de la geografia feminista en el camp de l'ensenyament.

Paraules clau: gènere, geografia, Regne Unit, geografia rural, ensenyament.

Genre et géographie au Royaume Uni, 1980-2006

Cet article présente l'évolution de la géographie féministe au Royaume Uni pendant les derniers 25 ans. La première partie de l'article fait référence aux premiers livres et articles afin d'établir les «moments» clé du développement de la géographie féministe au Royaume Uni; la deuxième partie documente la recherche la plus récente, telle que l'adoption du concept d'identité de genre; la troisième section a pour but d'illustrer les principaux travaux concernant mon domaine de recherche, la géographie rurale. Finalement, en guise de conclusion, l'article examine le développement de la géographie féministe dans le domaine de l'enseignement.

Mots clé: genre, géographie, Royaume Uni, géographie rurale, enseignement.

- 73-98 TIMÁR, Judit (Hungarian Academy of Sciences. Centre for Regional Studies) Differences and inequalities: the «double marginality» of East Central European feminist geography. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 73-98.

The hegemony of Anglo-American work in geography has become obvious recently and has been the target of sharp criticism by critical geographers. In contrast, although in a different social, cultural, economic and institutional context and to a varying degree, the geographical knowledge (within rather masculinist disciplines) which we feminist geographers produce plays a marginal role the world over. Fighting for a radical change in this status quo is undoubtedly of mutual interest to us. These two (i.e.

geopolitical and gender) types of relations between our position and interest inherently carry both *differences* and *inequalities*, the latter, produced by capitalism and patriarchy. Thus the two topics that I seek to address are meant to illustrate mainly difference: first, the East Central European forms of the Anglo-American (and East-West) hegemony and their implications impeding development as was experienced in the course of cultivating gender studies/feminist geography; and second, the characteristics of feminist geography in the post-socialist region, with a focus on the social and institutional root causes of the time lag in/lack of its emergence.

Key words: feminist geography, East Central Europe, differences, inequalities, marginality.

Diferències i desigualtats: la «doble marginalitat» de la geografia feminista de l'Europa de l'Est i Central

L'hegemonia de la geografia realitzada en el món anglosaxó és cada cop més present i ha estat objecte de durs retrets per part dels geògrafs crítics. Per altra banda, tot i que en un context social, cultural, econòmic i institucional diferent i en un grau distint, el coneixement geogràfic (dins de disciplines bastant masculinitzades) que les geògrafes feministes produïm, desenvolupa un paper marginal en el món. Ens interessa, doncs, la lluita per aconseguir un canvi radical d'aquest *statu quo*. Aquests dos tipus de relacions (geopolítiques i de gènere) entre la nostra posició i el nostre interès comporta diferències i desigualtats, aquestes darreres produïdes pel capitalisme i el patriarcat. Per tant, els dos temes que pretenc desenvolupar són per il·lustrar sobretot la diferència: primer, les formes que adquireix l'hegemonia angloamericana (i est-oest) a l'Europa de l'Est i Central i les seves implicacions, la qual cosa dificulta el desenvolupament dels estudis de gènere i geografia feminista; i, segon, les característiques de la geografia feminista a la regió postsocialista, fent èmfasi en les causes socials i institucionals del desfasament i l'absència de la seva emergència.

Paraules clau: geografia feminista, Europa centreoriental, diferències, desigualtats, marginalitat.

Différences et inégalités: la «double marginalisation» de la géographie féministe à l'Europe centre-orientale

L'hégémonie de la géographie réalisée au monde anglo-saxon c'est de plus en plus présente et elle a été objet de fortes critiques de la part des géographes critiques. D'un autre côté, malgré que dans un contexte social, culturel, économique et institutionnel différent, la connaissance géographique (dans des disciplines de plus en plus masculinisés) que les géographes féministes font, il joue un rôle marginal dans le monde. Alors c'est importante la lutte pour un changement radical de cet *statu quo*. Ces deux sortes de relations (géopolitiques et de genre) entre notre position et notre intérêt comporte différences et inégalités, celles-ci produites par le capitalisme et le patriarcat. Ainsi, les deux thèmes que je veux développer servent surtout pour montrer la différence: en premier lieu, les formes qui prend l'hégémonie anglo-américaine (et est-ouest) dans l'Europe centre-orientale et leurs implications, en rendant difficile le développement des études de genre/géographie féministe; en seconde lieu, les caractéristiques de la géographie féministe dans la région post-socialiste, en mettant en évidence les raisons sociales et institutionnelles du déphasage et absence de leur émergence.

Mots clé: géographie féministe, Europe centre-orientale, différences, inégalités, marginalisation.

- 99-118 **VELEDA DA SILVA, Susana Maria** (Fundação Universidade Federal do Rio Grande. Brasil); **LAN, Diana** (Universidad Nacional del Centro de la Provincia de Buenos Aires. Argentina)
Estudios de geografía del género en América Latina: un estado de la cuestión a partir de los casos de Brasil y Argentina. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 99-118.

La geografía del género en América Latina ha comenzado a desarrollarse en Brasil y Argentina a partir de los movimientos feministas que surgieron en ambas sociedades. Estos movimientos fueron marcados por el activismo de la clase obrera, que se vio afectada por las corrientes políticas y económicas, tanto a nivel local como general. En estos dos países, hemos identificado la inclusión de la perspectiva de género en geografía de manera incipiente y relativamente reciente, y ello se ve reflejado en las distintas corrientes de pensamiento de la disciplina hacia las perspectivas positivistas y marxistas. Los trabajos actuales de la geografía feminista son más empíricos que teóricos.

En Brasil, los trabajos pioneros se han concentrado en San Pablo y señalan los aspectos del trabajo productivo de las mujeres con investigaciones sobre cuestiones de salud. En Argentina, los trabajos se han dado en ámbitos más diversificados y no de manera institucionalizada, aunque en los últimos años se le ha dado una atención particular a las cuestiones urbanas surgidas de la relación entre espacio y tiempo, al medio ambiente, a las inmigraciones y a la participación política.

También se han editado números especiales de revistas científicas sobre la temática y se han organizado sesiones de geografía del género dentro de jornadas y congresos académicos, pero todavía es necesario que este enfoque sea institucionalizado en programas de estudio y en organizaciones profesionales. En síntesis, cabe destacarse que la geografía del género ha hecho progresos lentos pero sostenidos.

Palabras clave: geografía del género, movimientos sociales, líneas de investigación, América Latina, Brasil, Argentina.

Études de géographie du genre en Amérique Latine: un état de la question en relation aux exemples du Brésil et Argentine

La géographie du genre en Amérique Latine a commencé à se développer au Brésil et en Argentine en rapport avec l'apparition des mouvements féministes. L'activisme de la classe ouvrière a marqué l'apparition de ces mouvements en raison aux événements politiques et économiques globales et locaux. Dans ces deux pays l'incorporation de la perspective du genre dans la géographie est embryonnaire et récente, comme on peut le voir dans les différentes écoles de pensée de la discipline vers les perspectives positivistes et marxistes. Les travaux actuels de la géographie féministe sont plus empiriques que théoriques.

Au Brésil les travaux pionniers se sont donnés sur Sao Paulo et remarquent les aspects du travail productif des femmes avec des recherches autour des questions de santé. En Argentine, les travaux se sont donnés dans des aspects plus diversifiés et pas de forme institutionnelle, malgré que dans les dernières années ont été importantes les questions urbaines qui sont apparues sur la relation espace-temps, environnement, migrations et participation publique.

Il faut remarquer aussi l'édition de numéros spéciaux de revues scientifiques sur la thématique et l'inclusion des questions autour de la géographie du genre dans ces journées et congrès académiques, mais il faut encore que cette perspective soit institutionnalisée dans les programmes d'étude et les organisations pro-

fessionnelles. En résumé, il faut remarquer que la géographie du genre a fait des progrès lents mais durables.

Mots clé: géographie du genre, mouvements sociaux, lignes de recherche, Amérique Latine, Brésil, Argentine.

Studies on Geography and gender in Latin America. A state of the art through the cases of Brazil and Argentina

The geography of gender in Latin America began to develop in Brazil and Argentina after the feminist movements that appeared in both countries. These movements were strongly influenced by working class activism itself affected by global and local political and economic trends. In these countries we have identified the incorporation of a gender perspective in Geography still incipient and relatively recent. This can be seen in the dominance of positivist and Marxist currents in the discipline. Moreover, current contributions by feminist geographers are more empirical than theoretical.

In Brazil pioneering work has concentrated in Sao Paulo and has focused on productive labor by women with research on health issues. In Argentina the scope of work is more diversified, although not official. Nevertheless in the last years particular attention has been paid to urban issues arising from spatial and temporal relations; environment, migration, and political participation.

Scientific journals have produced special issues on the geography of gender and scientific meetings have been organized as well. Still, it is necessary that the gender approach becomes more formalized in study curricula and in professional organizations. In sum the geography of gender in Latin America has made slow but consistent progress

Key words: gender geography, social movements, research lines, Latin America, Brasil, Argentina.

119-138 CUCURELLA I GRIFFÉ, Ariadna (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia)

La perspectiva de gènere en el disseny i l'ús d'espais públics urbans: el cas del Parc dels Colors de Mollet del Vallès (Barcelona). *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 119-138.

L'objectiu d'aquest article és tractar els resultats més rellevants obtinguts en la recerca duta a terme per l'autora sobre els efectes de les transformacions urbanístiques en la vida quotidiana de les persones i, particularment, sobre l'ús i l'apropiació d'espais públics des d'una perspectiva de gènere. Més concretament, es pretén abordar l'impacte que aquesta transformació urbanística (el Parc dels Colors de Mollet del Vallès) va tenir sobre els veïns i les veïnes de l'àrea d'estudi, ja que va suscitar moltes i diverses opinions. És per això que hi ha hagut l'interès de saber la resposta de la població, particularment pel que a fa a temes d'apropiació i utilització de l'espai, així com també en la creació dels sentiments de lloc i pertinença. El gènere, l'edat, la condició social i l'origen geogràfic són característiques decisives de conseqüències que els canvis urbanístics tenen sobre la vida quotidiana de les persones que hi resideixen. És per tot això que es considera que aquest tipus de recerca pot contribuir a realitzar un planejament d'espais públics que tingui en compte la integració social.

Paraules clau: gènere, espai públic, disseny arquitectònic, sentiment de lloc i pertinença.

La perspective de genre dans la conception et l'utilisation des espaces publics urbains: Parc dels Colors (Mollet del Vallès, Barcelona)

Cet article vise à proposer certains des résultats obtenus à partir de la recherche effectuée par les auteurs dans l'effet des changements du paysage urbain dans la vie quotidienne des gens, et en particulier, sur l'utilisation et l'appropriation des espaces publics à travers d'une perspective de genre. Cette action urbaine n'a pas rendu la population indifférente. Dans ce sens nous avons été intéressés à savoir la réponse des résidents, en particulier l'utilisation et l'appropriation de l'espace aussi bien que la création d'un sens d'appartenance. Le genre, l'âge, l'état social et l'origine géographique sont des aspects décisifs à considérer par rapport à l'effet des changements du paysage urbain dans la vie quotidienne des gens. Nous considérons que ce type d'analyses peut contribuer à une planification spatiale publique qui peut encourager l'intégration sociale.

Mots clé: genre, espaces publics, dessin architectonique, sens d'appartenance.

Gender perspective in the design and use of urban public spaces: the case of Parc dels Colors (Mollet del Vallès, Barcelona)

This paper presents some of the results obtained from the research carried out by the author into the effect of changes in the urban landscape on people's daily lives, and in particular, on the use and appropriation of public spaces from a gender perspective. The result of this urban action did not make population indifferent. In this sense we have been interested in ascertaining the residents response, particularly the use and appropriation of the space as well as the creation of a sense of belonging. Gender, age, social condition and the geographic origin are decisive aspects in the effect of changes in the urban landscape on people's daily lives. Therefore, we consider that this kind of analysis can contribute to a planning of public spaces that encourages social integration.

Key words: gender, public space, design, sense of belonging.

139-160 FERNÁNDEZ SALINAS, Víctor (Universidad de Sevilla. Departamento de Geografía Humana)

Visibilidad y escena gay masculina en la ciudad española. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 139-160.

La visibilidad de los colectivos minoritarios, entre ellos las comunidades gays, es una premisa para evitar situaciones de vulnerabilidad. En este artículo, se propone una metodología básica para establecer categorías de visibilidad gay masculina en las principales ciudades españolas a partir de la naturaleza y la composición de sus escenas gays. El análisis de éstas se basa en la distribución de los principales lugares de referencia homosexual y su carácter a partir de la motivación que lleva a su frecuentación (satisfacción sexual, sociabilidad y obtención de servicios comerciales, turísticos e institucionales). Además, y como objetivo de fondo, se propone ofrecer claves de reflexión sobre la consideración o no de estos espacios como neoguetos de calidad en la ciudad postfordista.

Palabras clave: visibilidad, escena, gay, ciudad, Estado español.

Scènes ou ghettos? La visibilité homosexuelle masculine dans la ville espagnole

La visibilité des groupes minoritaires, aussi que des communautés homosexuelles, est une prémisses pour éviter les situations de vulnérabilité. Dans cet article on propose une méthodologie de base pour établir les catégories de visibilité masculine homosexuelle dans les principales villes espagnoles à partir de la nature et de la composition de leurs scènes gaies. L'analyse d'entre ceux-ci est basée sur la distribution des principales places de référence homosexuelle et le caractère de la motivation qui mène à sa fréquentation (la satisfaction sexuelle, la socialisation et l'obtention de services commerciaux, touristiques et institutionnels). En plus et comme finalité de fond on propose d'offrir les clefs de réflexion sur la considération ou pas de ces espaces comme neoguetos de qualité dans la ville postfordiste.

Mots clé: visibilité, scène, gaie, ville, Espagne.

Scenes or ghettos? The gay masculine visibility in Spanish cities

The visibility of minority groups, such as gay communities, is a premise to avoid situations of vulnerability. This article proposes a basic methodology to establish categories of gay masculine visibility in the major Spanish cities based on the nature and composition of their respective gay scenes. The analysis of these scenes is based on the distribution of the principal places of homosexual reference and their character (sexual satisfaction, sociability and availability of commercial, tourist and institutional services). As a basic aim, the article proposes to offer key reflections on the consideration or not of these spaces as new quality ghettos in the postfordist city.

Key words: visibility, scene, gay, city, Spain.

- 161-180 **SERRA I SALVI, Anna** (Universitat de Girona. Secció de Geografia) Vida quotidiana en un espai urbà transformat. El Mercadal de Girona des d'una perspectiva de gènere. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 161-180.

L'article mostra, des d'una perspectiva de gènere, com les transformacions urbanes repercuteixen en la vida quotidiana de les persones i en la seva manera de viure l'espai públic. El barri del Mercadal, transformat en zona per a vianants, conté les tres places que són els espais públics escollits per a l'estudi. La metodologia emprada ha estat bàsicament qualitativa (entrevistes en profunditat a homes i a dones del barri i observació directa a les àrees d'estudi), per tal d'arribar a l'experiència personal de la gent que viu al barri.

Paraules clau: espai públic, urbanisme, Mercadal, Girona, espai viscut, gènere.

Vie quotidienne dans un espace urbain transformé. Le Mercadal à Gérone a travers d'une perspective de genre

Cet article montre, à travers d'une perspective de genre, comme les transformations urbaines ont des effets dans la vie quotidienne des gens et leur utilisation de l'espace publique. Le quartier du Mercadal, transformé en espace pour les piétons, a trois places qui ont été choisies pour l'étude. Nous avons utilisée une méthodologie qualitative (interviews aux hommes et femmes du quartier et observation directe) à fin de connaître l'expérience personnelle des gens qui habitent dans le quartier.

Mots clé: espace publique, urbanisme, quartier Mercadal de Gérone, espace vécu, genre.

Daily life in a transformed urban space. The Mercadal of Girona from a gender perspective

Using a gender perspective, this paper shows how urban transformations affect in the daily life of citizens and on the way these citizens live public space. Three public squares have been selected for study in the neighborhood known as the Mercadal, now an area for pedestrians, in the city of Girona. Through qualitative methodologies (indepth interviews with men and women of the neighborhood and direct observation in the study areas) we have been able to extract personal experiences of people living in this neighborhood.

Key words: public space, urban planing, Mercadal, Girona, living space, gender.

Estats de la qüestió i documentació

183-196 **OLIVER I FRAUCA, Laia** (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia)

De la recerca sobre la por a la por en la recerca. Reflexionant entorn dels sentiments i les percepcions d'inseguretat de les dones en el treball de camp. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 183-196.

Aquest article reflexiona entorn de l'expressió de les pors socials en el context acadèmic, en particular, dels sentiments d'inseguretat que experimenta bona part del col·lectiu femení a l'hora de realitzar treball de camp, com a resultat de la seva condició de gènere. Analitzant els canals per mitjà dels quals es construeixen, es transmeten i es reproduïxen les pors de les dones en la societat i com aquestes afecten el desenvolupament de la seva tasca com a investigadores, l'article denuncia les divisions socialment generades del temps i l'espai i les conseqüències que aquesta parcel·lació té sobre la plena realització de les dones, com a persones i com a investigadores. Prenent consciència d'aquest fet, s'hi ressalta la necessitat que les dones prenguin possessió de l'esfera pública, com una acció que ha d'acompanyar i anar acompanyada de la pràctica de la seva activitat com a investigadores, en un procés paral·lel d'emancipació social i acadèmica.

Paraules clau: por, (in)seguretat, recerca i societat, treball de camp, relacions de gènere, dones.

De la recherche sur la peur à la peur dans la recherche. Réflexion autour les sentiments des femmes et leurs perceptions d'insécurité dans le travail sur le terrain

Cet article réfléchi autour de l'expression des peurs dans le contexte académique, spécialement des sentiments d'insécurité de la plus grand part du collective féminin au moment de faire travail sur le terrain, à cause de son condition de genre. On analyse les canaux à travers lesquels se construisent, transmettent et reproduisent les peurs des femmes à la société et comme ces peurs affectent le développement de leur travail d'investigatrices. L'article dénonce les divisions sociaux du temps et l'espace et les conséquences que cet parcellement a sur la pleine réalisation des femmes, comme a personnes et comme a investigatrices. Aussi, l'article remarque le

besoin des femmes de prendre possession de la sphère publique, comme une action qui doit être accompagnée de la pratique de son activité comme investigatrices dans un procès parallèle d'émancipation social et académique.

Mots clé: peur, (in)sécurité, recherche et société, travail sur le terrain, relations de genre, femmes.

From the research on fear to the fear in the research. Thinking about women's feelings and perceptions of insecurity in fieldwork

This article analyses the expression of social fears in the academic context, in particular, the insecurity feelings experienced by many women when doing fieldwork, as a result of their gender condition. Studying the ways by which women's fears are constructed, transmitted and reproduced within society and how they affect the performance of their tasks as researchers, this article focuses on the socially generated divisions of time and space and their consequences for women, as individuals and researchers. Women's need to take possession of the public sphere is therefore outlined, as an action that must accompany and be accompanied by the practice of their activities as researchers, in a parallel process of social and academic emancipation.

Key words: fear, (in)security, research and society, fieldwork, gender relations, women.

197-216 **ORTIZ I GUITART, Anna** (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia)

Geografías de la infancia: descubriendo «nuevas formas» de ver y de entender el mundo. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 197-216.

El artículo presenta las principales contribuciones teóricas y metodológicas de uno de los enfoques más relevantes dentro de la geografía social y cultural: la geografía de la infancia. A partir de una revisión bibliométrica de las principales revistas de geografía publicadas en inglés (y de algunas de ciencias sociales afines a nuestra disciplina), se reflexiona sobre la diversidad de prácticas sociales y espaciales de los niños y jóvenes según su identidad y su contexto.

Palabras clave: geografías de la infancia, geografía social y cultural, metodología cualitativa.

Géographies de l'enfance. À la découverte de nouvelles formes de voir et comprendre le monde

Cet article présente les principales contributions théoriques et méthodologiques d'une des perspectives plus importantes dans la géographie sociale et culturelle, la géographie de l'enfance. À partir d'une révision bibliographique des principales revues de géographie publiées en anglais (et quelques de sciences sociales proches à notre discipline), on réfléchit autour de la diversité des pratiques sociales et spatiales des enfants et jeunes par rapport à son identité et contexte.

Mots clé: géographies de l'enfance, géographie sociale et culturelle, méthodologie qualitative.

Geographies of childhood: discovering 'new forms' of seeing and understanding the world

The article shows the main theoretical and methodological contributions of one of the most prominent views in cultural and social geography: children's geography. From a bibliographical revision of the main journals of geography published in English (and some of social sciences journals related with our discipline), this article studies the diversity of spatial and social practices of the children and youths according to their identity and context.

Key words: geographies of childhood, social and cultural geography, qualitative methodology.

- 217-234 **SOLSONA, Montserrat; FERRER, Laia** (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia. Centre d'Estudis Demogràfics); **SIMÓ, Carles** (Universitat de València. Departament de Sociologia i Antropologia Social); **MACINNES, John** (University of Edinburgh; Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics) Trayectorias familiares después del divorcio. Una revisión de las contribuciones recientes desde la demografía. *Documents d'Anàlisi Geogràfica*, 2007, núm. 49, p. 217-234.

En este artículo, se presenta una revisión de la literatura reciente en demografía de la familia, concretamente en el ámbito de las trayectorias biográficas después del divorcio. Se pondrá especial atención en la formación de nuevas familias, y en como éstas afectan a las relaciones con el cónyuge anterior y los hijos habidos antes del divorcio. Nos interesamos, en particular, por las transiciones hacia la formación de nuevas parejas y hacia una nueva maternidad y paternidad, tanto biológica como social.

Palabras clave: postdivorcio, segundas uniones, maternidad, paternidad, género, territorio.

Trajectoires biographiques après divorce. Une révision des contributions récentes après la démographie

Dans cet article nous présentons une révision de la littérature produite récemment par la démographie familiale sur les trajectoires biographiques après divorce. Parmi cette littérature nous posons l'accent sur la formation de nouvelles familles et sur les relations qui s'établissent avec les ex-conjoints et avec les enfants eus d'antérieurs couples. Nous nous intéressons aux transitions vers la formation de nouvelles unions et vers la nouvelle maternité et paternité biologique ou sociale.

Mots clé: postdivorce, remariage, maternité, paternité, genre, territoire.

Family trajectories post-divorce. A review of recent contributions from demography

In this paper we will present a review of the recent bibliography of family demography relevant to individual post-divorce biographical trajectories. We emphasize the formation of new families and how this affects relationships with former partners and with children from previous partnerships, emphasizing the transitions to remar-

riage or new unions and the transition to new biological or social fatherhood and motherhood.

Key words: postdivorce, remarriage, motherhood, fatherhood, gender, space.

235-252 Ressenyes

Denman, Catalina A.; Monk, Janice; Ojeda de la Peña, Norma (eds.). *Compartiendo historias de fronteras: Cuerpos, géneros, generaciones y salud* (Anna Ortiz Guitart).

Ahmed, Sara. *The cultural politics of emotion* (Laia Oliver-Frauca).

Butler, Judith. *Desfer el gènere (Undoing Gender)* (Dina Vaiou)

Katz, Cindi. *Growing up global. Economic restructuring and children's everyday lives* (Maria Prats Ferret)

Nogué, Joan; Romero, Joan (eds.). *Las otras geografías* (Lluís Riudor Gorgas)